SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1778

av Petter Löberg (S)

En långsiktigt hållbar finansieringsmodell för de centrala museerna

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över finansierings- och hyressättningssystemet för de statliga centrala museerna – inte minst de som finns i kulturhistoriskt värdefulla miljöer – och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges centrala museer förvaltar samlingar som har byggts upp under generationer. De är forskningsresurser, kunskapsinstitutioner och offentliga mötesplatser. Deras uppgift är att bevara, undersöka och göra samlingarna tillgängliga för dagens och kommande generationer. Deras roll är central för att göra våra liv lite mer färgrika oaktat om man är turist, pedagog eller kulturintresserad medborgare. Den ekonomiska situationen för flera centrala museer visar emellertid att nuvarande ordning för statliga anslag och lokalkostnader behöver ses över samlat. När hyror stiger kraftigt, utan att finansieringen av verksamheten anpassas på ett förutsebart sätt, kan följden bli neddragningar, minskat öppethållande och beslut som på sikt försvagar både samlingsvård och publik tillgång. Hotet mot Medelhavs- och Armémuseum i Stockholm visar på allvarliga systemfel. Två museer som är bland de bästa vårt land kan visa upp – både avseende lokaler och innehåll.

Statens fastighetsverk har aviserat en hyreshöjning på 57 procent för Etnografiska museet från 2027. Myndigheten har mot denna bakgrund förordat att Medelhavsmuseet lämnar sina nuvarande lokaler och att museiverksamheten där avvecklas i sin nuvarande form. Medelhavsmuseet förvaltar bland annat omfattande egyptiska och cypriotiska samlingar, och dess arkiv innehåller material från svenska arkeologiska expeditioner. De fasta utställningar på dessa museer är av yppersta internationell klass - inte minst dess samlingar av mumier. Det är en allvarlig situation för en institution med samlingar av stor betydelse och där utställningarna är otroligt påkostade - i absolut internationell klass. Detta är inget annat än en stor skandal.

Samtidigt har Armémuseum har meddelat att museet ska stänga och lämna sina nuvarande lokaler på Riddargatan under 2027 för att på sikt flytta till andra lokaler där Statens fastighetsverk förslag på hyreshöjning på 60 procent är en viktig bidragande faktor. Någon ny lösning finns inte ännu. Skall detta bli ett nytt Medeltidsmuseum där man stänger en viktig verksamhet innan man har en ny lokalisering på plats? Det är uppenbart att nuvarande systemet behöver prövas i sin helhet Statens fastighetsverk har i uppdrag att tillämpa marknadsmässiga principer vid hyressättning. Kulturinstitutionerna får i sin tur anslag av staten för att fullgöra offentliga uppdrag. När dessa två system inte utvecklas i takt uppstår ett styrningsproblem där en högre kostnad inom staten kan leda till minskad verksamhet vid en annan statlig institution.

Det är inte en fråga som enskilda museichefer ensamma kan lösa. Under 2026 har regeringen infört en intäktsjusterad hyresmodell med kompensation i anslagen för ett antal särskilt utpekade kulturinstitutioners huvudbyggnader, bland annat Nationalmuseum, Historiska museet och Naturhistoriska riksmuseet. Förändringen visar att regeringen har möjligheter att anpassa finansieringssystemet efter kulturinstitutionernas särskilda villkor. Men lösningen omfattar inte alla centrala museer och inte alla deras lokalproblem.

Petter Löberg (S)